

ЖАМОАТ ХАВФСИЗЛИГИНИ ТАЪМИНЛАШ ТИЗИМИДА ФУҚАРОЛАРНИНГ ЎЗИНИ ЎЗИ БОШҚАРИШ ОРГАНЛАРИНИНГ ТУТГАН ЎРНИ ВА ҲУҚУҚИЙ МАҚОМИ

Омонов Авазхон Абдурахмон ўғли

Жамоат хавфсизлиги университети марказ бошлиғи.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18628575>

Аннотация. Мақолада жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари (махалла фуқаролар йиғини ва унинг тузилмалари)нинг тутган ўрни ҳамда ҳуқуқий мақоми комплекс таҳлил қилинади.

Тадқиқотда мазкур институтнинг конституциявий-ҳуқуқий асослари, ваколатлар доираси, давлат органлари (ички ишлар, Миллий гвардия, прокуратура, маҳаллий ҳокимият) билан ўзаро ҳамкорлик механизми ва жамоатчилик назорати функцияси очиб берилади. Шунингдек, профилактика йўналишида маҳалланинг иштирок шакллари, ахборот алмашинуви, ижтимоий риск-омиллар билан ишлаш, аҳоли билан коммуникация ва медиаторлик вазифаларининг ҳуқуқий табиати ёритилади. Амалиётда учрайдиган муаммолар — ваколатлар коллизияси, ресурс ва кадрлар салоҳияти, ҳисобдорлик ва шаффофлик, маълумотлар махфийлиги, ҳамкорликдаги стандартлар етишмаслиги — ҳуқуқий нуқтаи назардан баҳоланиб, институционал такомиллаштириш бўйича таклифлар илгари сурилади. Якунда маҳалла институтининг жамоат хавфсизлигидаги роли “ҳамкорлик–профилактика–ҳисобдорлик” модели асосида мустаҳкамланиши зарурлиги асосланади.

Калит сўзлар: жамоат хавфсизлиги; маҳалла; фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари; ҳуқуқий мақом; жамоатчилик назорати; профилактика; идоралараро ҳамкорлик; ваколатлар; ҳисобдорлик; маълумотлар махфийлиги.

Аннотация. В статье рассматриваются место и правовой статус органов самоуправления граждан (махалли и её структура) в системе обеспечения общественной безопасности. Анализируются конституционно-правовые основания данного института, объём компетенций, механизмы взаимодействия с государственными органами (органы внутренних дел, Национальная гвардия, прокуратура, местная власть) и функции общественного контроля. Раскрываются формы участия махалли в профилактике правонарушений: обмен информацией, работа с социальными факторами риска, коммуникация с населением, медиация и содействие в разрешении конфликтов. Отдельно оцениваются практические проблемы правоприменения — коллизии полномочий, ресурсные и кадровые ограничения, подотчётность и прозрачность, защита персональных данных, отсутствие единых стандартов взаимодействия. В заключении обосновывается необходимость институционального укрепления роли махалли на основе модели «кооперация–профилактика–подотчётность».

Ключевые слова: общественная безопасность; махалля; органы самоуправления граждан; правовой статус; общественный контроль; профилактика; межведомственное взаимодействие; компетенции; подотчётность; защита данных.

Abstract. This article examines the role and legal status of citizens' self-governing bodies (mahalla institutions and their structures) within the public safety system. It analyzes the constitutional and legal foundations of the institution, the scope of its mandates, cooperation mechanisms with state authorities (internal affairs bodies, the National Guard, prosecution, and local government), and its public oversight function.

The paper highlights the mahalla's participation in crime prevention through information exchange, addressing social risk factors, community communication, mediation, and conflict resolution support. It also evaluates key implementation challenges, including overlapping mandates, limited resources and staff capacity, accountability and transparency deficits, data protection concerns, and the lack of standardized inter-agency cooperation procedures. The article concludes by arguing for institutional strengthening of the mahalla's public safety role through a "cooperation-prevention-accountability" model.

Keywords: public safety; mahalla; citizens' self-governance; legal status; public oversight; crime prevention; inter-agency cooperation; mandates; accountability; data protection.

Замонавий давлатчилик тараққийнинг ҳозирги босқичида, хусусан, Янги Ўзбекистоннинг стратегик ривожланиш йўналишларида жамоат хавфсизлигини таъминлаш масаласи фақатгина давлатнинг мажбурлов кучига асосланган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг монополияси доирасидан чиқиб, кенг қамровли ижтимоий шериклик ва фуқаролик жамияти институтларининг фаол, бевосита иштирокини талаб этувчи комплекс ижтимоий-ҳуқуқий тизимга айланмоқда.

Жамоат хавфсизлигининг онтологик моҳияти инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини, жамиятнинг моддий ва маънавий қадриятларини, шунингдек, конституциявий тузумни жинсий ва бошқа ғайриҳуқуқий тажовулардан ҳимояланганлик ҳолати сифатида ифодаланади. Бироқ, Ўзбекистон Республикасида амалга оширилаётган конституциявий ва маъмурий ислохотлар натижасида ушбу тушунча "ҳимояланганлик ҳолати"дан "фаол ижтимоий ҳамкорлик жараёни"га трансформация қилинди.¹

Ушбу парадигмада фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари (маҳалла) давлат бошқарувини децентрализация қилиш ва жамоат тартибини сақлаш вазифаларини "пастан юкорига" (bottom-up) тамойили асосида ташкил этишда марказий бўғинга айланмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 29 ноябрдаги ПФ-27-сон Фармони билан тасдиқланган "Ўзбекистон Республикаси жамоат хавфсизлиги концепцияси"да белгиланганидек, жамоат хавфсизлигини таъминлашда "Инсон қадр учун" тамойили устувор бўлиб, бунда давлат органлари ва жамоатчилик тузилмаларининг, хусусан, маҳалла институтининг ҳамкорлиги энг муҳим механизм сифатида эътироф этилган.¹

Мазкур параграфда жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг тутган ўрни, уларнинг конституциявий-ҳуқуқий мақомининг эволюцияси, "Маҳалла етилиги" ва "Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари" каби янги институционал тузилмаларнинг фаолият механизмлари ҳамда хорижий тажриба ("Community Policing") қиссий таҳлили асосида ёритиб берилади.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг жамоат хавфсизлиги тизимидаги ваколатлари ва мақомини белгиловчи фундаментал асос Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ҳисобланади. Янги таҳрирдаги Конституциянинг қабул қилиниши маҳалла институтининг ҳуқуқий табиатини янги босқичга кўтарди. Хусусан, Конституциянинг 127-моддаси маҳалланинг жамият бошқарувидаги, жумладан, маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни ҳал этишдаги мустақиллигини кафолатлайди.³

Янги таҳрирдаги Конституциянинг 127-моддасида мустақамланган қуйидаги концептуал қоидалар жамоат хавфсизлигини таъминлаш нуқтаи назаридан муҳим аҳамият

касб этади:

1. Конституцияда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари давлат ҳокимияти органлари тизимига кирмаслиги қатъий белгиланган.³ Бу норманинг жамоат хавфсизлигидаги аҳамияти шундаки, маҳалла ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг (ИИБ, Прокуратура, Миллий гвардия) қуйи бўғини ёки маъмурий иловаси эмас, балки улар билан тенг ҳуқуқли ҳамкор сифатида фаолият юритувчи мустақил фуқаролик жамияти институтидир. Бу ҳолат маҳаллага жамоат хавфсизлигини таъминлашда "юмшоқ куч" (soft power) воситаларидан — ишонтириш, тушунтириш, жамоатчилик таъсири ва миллий анъаналардан фойдаланиш имконини беради.

2. Маҳаллалар маҳаллий аҳамиятга молик масалаларни фуқароларнинг манфаатларидан, ривожланишнинг тарихий ўзига хос хусусиятларидан, шунингдек, миллий кадриятлардан келиб чиқиб мустақил ҳал этиш ҳуқуқига эга.³ Криминология нуқтаи назаридан, бу қоида "реститутив адлия" (тиклаш адлияси) элементларини қўллаш учун ҳуқуқий замин яратади. Яъни, маҳалла даражасидаги кичик низолар, оилавий келишмовчиликлар расмий суд-ҳуқуқ тизимига етиб бормасдан, маҳаллий урф-одатлар ва яраштирув комиссиялари орқали ҳал этилиши мумкин. Бу эса давлат органларига тушадиган юкни камайтиради ва жамиятдаги ижтимоий кескинликни юмшатади.

3. Давлат фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятини амалга ошириши учун зарур шарт-шароитлар яратиши, уларга қонунда белгиланган ваколатларини амалга оширишда қўмаклашиши лозимлиги белгиланган.³ Ушбу норма "Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари"ни моддий-техник жиҳатдан таъминлаш, рақамли технологияларни ("Smart mahalla", "Хавфсиз шаҳар" камералари) жорий этиш ва профилактика инспекторлари фаолиятини молиялаштириш учун конституциявий асос бўлиб хизмат қилади.

Соҳага оид қонун ҳужжатлари, хусусан, "Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ва "Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида"ги Қонунларнинг таҳлили шуни кўрсатадики, маҳалланинг ваколатлари йилдан-йилга кенгайиб, аниқлашиб бормоқда.⁴ Хусусан, қонунчиликда маҳалла органларига жамоат тартибини сақлашда иштирок этиш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш, вояга етмаганлар ўртасида назоратсизлик ва ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича аниқ ваколатлар берилган.

Қуйидаги жадвалда фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг жамоат хавфсизлиги соҳасидаги ваколатларининг эволюцияси акс эттирилган:

Давр	Ваколатларнинг характери	Асосий функциялар	Ҳуқуқий асос
Мустақилликнинг илк йиллари (1991-2000)	Умумий, декларатив характердаги иштирок	Анъанавий маросимларни ўтказиш, умумий тартибни сақлаш	Конституция (1992), Қонун (1993)
Институционал шаклланиш даври (2000-2016)	"Маҳалла посбони" ва жамоатчилик тузилмалари	Паспорт тизими назоратига қўмаклашиш, диний экстремизмга қарши	"Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари

		тарғибот	тўғрисида"ги Қонун (Янги таҳрир, 2013) 4
Янги Ўзбекистон даври (2017-хозирги кун)	Тизимли интеграция ва профессионаллашу в ("Маҳалла еттилиги")	Ижтимоий профилактика, рақамли назорат, "Хавфсиз хонадон" тизими, маҳалла бюджетини шакллантириш	ПФ-6196 ⁶ , ПФ-27 ¹ , ПФ-209 ⁷

Жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимида маҳалланинг ўрнини амалий жиҳатдан мустаҳкамлаган ва уни ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан бевосита боғлаган энг муҳим ислоҳот — бу "Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари"нинг ташкил этилишидир. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги ПФ-6196-сон Фармони билан ички ишлар органлари фаолиятини ташкил этишнинг мутлақо янги механизмлари, хусусан, маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари концепцияси жорий этилди.⁶

Илмий ва амалий жиҳатдан таҳлил қилинганда, Маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани (МХТМ) анъанавий милиция таянч пунктдан тубдан фарқ қилади. У куйидаги тамойиллар асосида фаолият юритадиган интеграциялашган хавфсизлик кластеридир:

1. МХТМ фақат профилактика инспекторининг иш жойи эмас. Бу ерда "Маҳалла еттилиги" (маҳалла раиси, ҳоким ёрдамчиси, ёшлар етакчиси, хотин-қизлар фаоли, профилактика инспектори, ижтимоий ходим, солиқ инспектори) ҳамкорликда фаолият юритади. Бундай интеграция жиноятчиликнинг нафақат оқибатлари билан, балки уни келтириб чиқарувчи ижтимоий-иқтисодий сабаблар билан курашиш имконини беради.⁷

2. Фармонига асосан, ҳар бешта маҳалла учун битта МХТМ ташкил этилиши ёки криминоген вазият оғир бўлган ҳудудларда ҳар бир маҳаллада алоҳида маскан бўлиши белгиланган. Бу ҳуқуқ-тартибот органларининг аҳолига максимал даражада яқинлашишини таъминлайди (Proximity Policing).⁹

3. МХТМда профилактиканинг янги турлари — "ижтимоий профилактика", "пробация профилактикаси", "тергов профилактикаси" амалга оширилади. Хусусан, МХТМ негизида ташкил этиладиган сайёр суд мажлислари ва прокурор қабуллари "суд ва ҳуқуқий профилактика"нинг самарали воситасидир.¹⁰

МХТМ фаолиятининг ўзагини "Хавфсиз маҳалла" тамойили ташкил этади. Бу тамойил доирасида иккита муҳим қуйи тизим ишлайди:

- Профилактика инспектори ва хотин-қизлар фаоли ҳамкорлигида ҳар бир хонадоннинг ижтимоий-маънавий муҳити ўрганилади. Оилавий низолар, маиший зўравонлик хавфи мавжуд бўлган, спиртли ичимликка ружу қўйган шахслар яшайдиган хонадонлар "қизил" тоифага киритилиб, улар билан манзилли иш олиб борилади. Бу виктимологик профилактиканинг ёрқин намунаси.

- Бу кўпроқ мулкӣ хавфсизлик ва жамоат тартибига қаратилган бўлиб, кўп қаватли уйларнинг ҳовлилари, кириш йўлаклари ва маҳалла кўчаларини видеокузатув камералари, ёритиш тизимлари ва қўриқлаш воситалари билан жиҳозлашни назарда тутати. ПҚ-409 қарори билан "Ташаббусли бюджет" маблағларининг бундай лойиҳаларга йўналтирилиши

тизимнинг молиявий барқарорлигини таъминламоқда.¹¹

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 21 декабрдаги ПФ-209-сон Фармони билан жорий этилган "Маҳалла еттилиги" тизими фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги иштирокини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарди. Бу ислоҳот маҳалла бошқарувини профессионаллаштириш ва ҳар бир соҳа бўйича масъул шахсни бириктиришга қаратилган.⁷

Қуйида "Маҳалла еттилиги" аъзоларининг жамоат хавфсизлигини таъминлашдаги функциялари ва уларнинг ўзаро ҳамкорлик механизми таҳлил қилинади:

Маҳалла раиси "Еттилик" фаолиятини мувофиқлаштиради ва маҳалладаги умумий ижтимоий-сиёсий барқарорликка жавоб беради. Унинг хавфсизлик соҳасидаги асосий ваколати — **медиация**дир. Маҳалла раиси кўни-қўшнилари ва оилавий низоларни судгача ҳал этиш орқали жиноятларнинг (масалан, безорилик ёки таъжираниш) олдини олади. Шунингдек, раис профилактика инспектори ва бошқа аъзолар фаолиятини КРИ асосида баҳолаш ҳуқуқига эга бўлиб, бу жамоатчилик назоратининг энг олий кўринишидир.¹⁴

Ички ишлар вазирлиги вакили сифатида у бевосита жиноятчиликка қарши курашади. ПФ-6196 га кўра, у эндиликда фақат жазоловчи эмас, балки "ҳимоячи" ва "кўмакчи" функциясини бажаради.⁶ Унинг вазифасига пробация назоратидаги шахсларнинг қайта жиноят содир этишига йўл қўймаслик, қурол эгаларини назорат қилиш ва жамоат тартибini сақлаш киради.

Криминологияда исботланганки, ишсизлик ва қашшоқлик жиноятчиликнинг асосий детерминантларидандир. Ҳоким ёрдамчиси аҳолини тадбиркорликка жалб қилиш, кредитлар ажратиш ва иш билан таъминлаш орқали жиноятчиликнинг **иктисодий илдишларини** йўқотади. "Темир дафтар" ва "Аёллар дафтари" орқали ижтимоий ёрдам кўрсатиш жараёнида шаффофликни таъминлаш коррупциявий омилларни камайтиради.⁷

Ёшлар етакчиси "Ёшлар баланси"ни шакллантириб, уюлмаган, тарбияси оғир ва ҳуқуқбузарликка мойил ("қизил" тоифа) ёшлар билан индивидуал ишлайди. Ёшларнинг бўш вақтини мазмунли ташкил этиш, уларни спорт ва ватанпарварлик тадбирларига жалб қилиш (масалан, "Фидокор ёшлар" отрядлари) орқали ювенал (воёга етмаганлар) жиноятчиликнинг олди олинади.¹⁵

Унинг асосий вазифаси — оилавий (маиший) зўравонликнинг олдини олиш ва жабрланганларга ҳимоя ордери бериш жараёнида иштирок этишдир. Аёлларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш ва психологик ёрдам кўрсатиш орқали латент жиноятлар (яширин зўравонлик) аниқланади ва бартараф этилади.¹³

Ёлғиз кексалар, ногиронлиги бўлган шахслар ва оғир ҳаётий вазиятга тушиб қолган оилалар жиноят қурбони бўлиш эҳтимоли юқори бўлган гуруҳ (виктим гуруҳ) ҳисобланади. Ижтимоий ходим уларга давлат хизматларини кўрсатиш орқали уларнинг ижтимоий ҳимоясини таъминлайди ва шу орқали виктимологик профилактикани амалга оширади.¹³

Солиқ инспекторининг маҳалладаги фаолияти ноқонуний тадбиркорликка чек қўйиш, ижарада турувчи шахсларни ҳисобга олиш (бу терроризм ва экстремизмга қарши курашда муҳим ахборот манбаи) ва солиқ маданиятини оширишга хизмат қилади. Ижара шартномаларининг рўйхатдан ўтказилиши "резина квартиралар" муаммосини бартараф этишда профилактика инспекторига катта ёрдам беради.

Жадвал 1. "Маҳалла еттилиги" аъзоларининг жамоат хавфсизлигидаги вазифалари интеграцияси

"Еттилик" аъзоси	Хавфсизлик йўналиши	Асосий таъсир механизми	Ҳамкорлик субъекти
Маҳалла раиси	Ижтимоий барқарорлик	Медиация, Жамоатчилик назорати	Барча аъзолар
Профилактика инспектори	Криминал ва Маъмурий хавфсизлик	Маъмурий назорат, Профилактик суҳбат	ИИБ, Миллий гвардия
Ҳоким ёрдамчиси	Иқтисодий профилактика	Бандликни таъминлаш, Камбағалликни қисқартириш	Банклар, Солиқ инспекцияси
Ёшлар етакчиси	Ювенал профилактика	"Ёшлар дафтари", Бўш вақтни ташкил этиш	Ёшлар агентлиги, Мактаб
Хотин-қизлар фаоли	Маиший зўравонлик профилактикаси	Психологик ёрдам, Ҳимоя ордери мониторинги	Ижтимоий ҳимоя агентлиги
Ижтимоий ходим	Виктимологик профилактика	Ижтимоий хизматлар, Патронаж	Соғлиқни сақлаш, Пенсия жамғармаси
Солиқ инспектори	Иқтисодий тартиб	Ижара назорати, Солиқ базасини кенгайтириш	Кадастр, ИИБ

Замонавий шароитда жамоат хавфсизлигини ахборот-коммуникация технологияларисиз тасаввур қилиб бўлмайди. ПФ-6196 ва ПФ-27 Фармонларига асосан, маҳалла тизимига "Smart mahalla" ("Ақлли маҳалла"), "E-jamoat xavfsizligi" ва "Электрон жиной-хуқуқий статистика" тизимлари кенг жорий этилмоқда.¹⁶

Ушбу рақамли трансформация куйидаги имкониятларни беради:

1. Фуқаролар "Smart mahalla" иловаси орқали профилактика инспекторига тўғридан-тўғри мурожаат йўллаши, жиноят ёки хуқуқбузарлик ҳақида хабар бериши мумкин. Бу латент (яширин) жиноятчиликни аниқлаш коэффициентини оширади.
2. Маҳалладаги демографик ўзгаришлар, ижтимоий муаммолар ва содир этилган хуқуқбузарликлар ягона электрон базада таҳлил қилинади. Бу криминоген вазиятни прогноз қилиш ва кучларни "қайноқ нуқталар"га (hotspots) йўналтириш имконини беради.

3. Маҳалла ҳудудига ўрнатилган видеокузатув камералари "Хавфсиз шаҳар" тизимига уланган бўлиб, қидирувдаги шахсларни ёки ўғирланган транспорт воситаларини юзни таниш (Face ID) технологияси орқали аниқлашга ёрдам беради.

4. Профилактика инспектори ва "Еттилик" аъзоларининг фаолияти электрон рейтинг тизими орқали баҳоланади. Бу инсон омилини камайтиради ва коррупцияга йўл қўймайди.

Жаҳон амалиётида жамоат хавфсизлигини таъминлашда жамоатчилик иштирокини назарда тутувчи "Community Policing" (Жамиятга йўналтирилган полиция) концепцияси мавжуд. АҚШ, Буюк Британия ва Япония ("Кобан" тизими) каби давлатларда бу модел полиция ва аҳоли ўртасидаги ишончли мустаҳкамлашга хизмат қилади. Ўзбекистонда шаклланган "Маҳалла" модели ушбу халқаро концепциянинг миллий хусусиятларга бойитилган ва институционал жиҳатдан мукаммаллашган кўринишидир.

Фарқли жиҳатлари шундаки, Фарб давлатларида "Community Policing" кўпинча ихтиёрийлик асосида ташкил этилган бўлса, Ўзбекистонда бу тизим давлат сиёсати даражасига кўтарилган ва аниқ қонуний механизмлар ҳамда штат бирликлари ("Еттилик") билан таъминланган. Маҳалла институти нафақат жиноят ҳақида хабар беради, балки жиноятчиликнинг сабабларини бартараф этишда (ишсизлик, маънавият, таълим) бевосита иштирок этади. Бу Ўзбекистон моделининг "Проактив хавфсизлик" (Proactive Security) характериға эга эканлигини кўрсатади.

Амалга оширилган кенг кўламли ислохотларға қарамасдан, соҳада айрим ҳуқуқий ва ташкилий муаммолар сақланиб қолмоқда:

- "Еттилик" аъзолари ўртасида айрим функцияларнинг (масалан, оилавий низоларни ўрганишда хотин-қизлар фаоли, раис ва инспектор вазифалари) дубляж бўлиши масъулиятнинг сусайишиға олиб келиши мумкин.

- Барча маҳаллаларда ҳам "Хавфсиз маҳалла" инфратузилмаси (замонавий камералар, серверлар) етарли эмас. "Ташаббусли бюджет" маблағлари ҳар доим ҳам хавфсизлик чораларига йўналтирилмайди.¹¹

- Маҳалла тизими ходимларининг ҳуқуқий ва психологик тайёргарлигини ошириш, уларда конфликтология ва медиация кўникмаларини шакллантириш долзарб масала бўлиб қолмоқда.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, Ўзбекистон Республикасида жамоат хавфсизлигини таъминлаш тизимида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларининг ўрни конституциявий даражада мустаҳкамланган бўлиб, у давлат ва жамият ўртасидаги ишонч кўприги вазифасини бажармоқда. "Маҳалла еттилиги" ва "Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари" каби инновацион институларнинг жорий этилиши маҳаллани жамоат хавфсизлигининг пассив иштирокчисидан фаол ва тенг ҳуқуқли субъектиға айлантирди.

Бу эса мамлакатда тинчлик ва барқарорликни таъминлашнинг "Ўзбек модели" самарадорлигини оширишға хизмат қилади.

Фойдаланилган манбалар:

1. O'zbekiston Respublikasida jamoat xavfsizligini - MODERN EDUCATION AND DEVELOPMENT, дата последнего обращения: январь 25, 2026, <https://scientific-jl.com/mod/article/download/6671/6417/12853>
2. O'zbekiston Respublikasi jamoat xavfsizligi konsepsiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida - LEX.UZ, PF-27-сон 29.11.2021. дата последнего

80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F_11-noyabr_2022_r5SjNMn.pdf

16. Keyingi - LEX.UZ, data poslednego obrasheniya: yanvarya 25, 2026, <https://lex.uz/acts/-4034449?ONDATE=04.01.2024%2000>
17. Ichki ishlar organlari faoliyatida yangi mexanizmlar joriy etiladi, data poslednego obrasheniya: yanvarya 25, 2026, <https://www.ejarima.uz/oz/news/ichki-ishlar-organlari-faoliyatida-yangi-mexanizmlar-joriy-etiladi>
18. Mahallabay ishlashga mas'ul bo'lgan ..., data poslednego obrasheniya: yanvarya 25, 2026, 137-son 15.03.2024. <https://lex.uz/en/docs/-6840781>